

Список використаних джерел:

1. Павленко І. І. Міжнародна торгівля та інвестиції. Навч. посіб. / І. І. Павленко, О. В. Варяниченко, Н. Ф. Навроцька. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 256 с.
2. Пластун О. Л. Міжнародні інвестиційні рейтинги як засіб усунення інформаційної асиметрії на макроекономічному рівні / О. Л. Пластун, О. В. Дудкін // Маркетинг і менеджмент інновацій / О. Л. Пластун, О. В. Дудкін. – С.: СумДУ, кафедра маркетингу та УІД, 2012.
3. Міжнародний інвестиційний менеджмент. Навч. Посіб. / І. Ю. Матюшенко. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 520 с.
4. Офіційний сайт «Всесвітнього економічного форуму» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.weforum.org/>.
5. Офіційний сайт «Американського дослідного центру «Фонд спадщини» (TheHeritageFoundation)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.heritage.org/>.

Науковий керівник: к. т. н., доцент З. М. Гадецька

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ПРИБУТКУ

Л. О. Кармишева, С. В. Філяр

ЧФ ПВНЗ «Європейський університет», м. Черкаси

Проблеми походження прибутку, його сутності завжди займали одне з головних місць в економічній науці на протязі її розвитку. Вчені різних часів багато уваги приділяли питанням, пов'язаним з даною економічною категорією.

Питання визначення прибутку хвилювало ще купців середньовіччя. Так, Бенедетто Котрулі в роботі «Про купецьку бухгалтерію» (1458 р.) писав: «Грунтовне знання правильної бухгалтерії вчить укладати угоди, торгувати і отримувати прибуток» [1]. Сам прибуток розглядався як загальна форма доходу на капітал.

Лука Пачолі у «Трактаті про рахунки і записи» (1494 р.) вперше запропонував виділити рахунок прибутків та збитків у тогочасному рахівництві, але не надав йому самостійної функції: «відкриття цих рахунків необхідне для будь-якого торговельного підприємства, щоб мати завжди знання про свій капітал і згодом, при виведенні залишків, дізнатись, який прибуток від діла» [3, с. 132]. Він розглядав прибуток як умову існування купця, а не засіб збагачення: «Мета кожного купця полягає в отриманні законного і відповідного прибутку як джерела свого існування» [3, с. 136].

Пізніше, у 1610 р. Дж. А. Малкетті довів зв'язок рахунку прибутків та збитків з рахунком капіталу, а у 1817 р. І. С. Юне вперше відобразив кінцеві результати на окремому рахунку реалізації [3]. Представник французької школи обліку Б.Ф. Бареш пропонував кінцевий результат відображати на одному з трьох рахунків збитків та прибутків, капіталу, заключного балансу.

Починаючи з середини ХІХ ст., у результаті наукових дебатів навколо поняття доходу, його перестали розглядати як суму грошей у банку. Англійський вчений Ернст Купер розглядав прибуток як «зміну в чистій вартості активів і зобов'язань, як приріст активу; інакше кажучи, капітал припускає оцінку багатства, а поняття прибуток і збиток – збільшення та зменшення багатства» [5].

Е. Шмаленбах (1873-1955) писав, що «собівартість і прибуток завжди умовні, їх розмір залежить і від бухгалтерської методології. Причинами відносного характеру суми прибутку є:

- умовність способів нарахувань амортизації;
- потреба розраховувати вплив інфляції;
- необхідність визначення прибутку за асортиментом продукції, а не по підприємству в цілому» [5].

Необхідність точного розуміння прибутку та наукові дискусії навколо цього питання наприкінці XIX ст. були зумовлені метою справедливого розподілу суми доходу між акціонерами. Занижена оцінка активів спричиняла збитки від продажу акцій акціонерам, а кредитори були застраховані резервами фірми.

Отже, прибуток і капітал можуть бути розраховані тільки як умовні величини, що показують відносну істину. Дослідники одноголосно розглядали прибуток як складову виручки від продажу. Значні розбіжності виникають при спробі встановити, з яких компонентів він складається. За Дж.Ст. Міллем, наприклад, прибуток підраховується шляхом виключення з доходів компанії затрат на закупівлю необхідних товарів та послуг, а також виплаченої заробітної плати персоналу. Але Мак-Куллох і А. Маршалл таку трактовку заперечували. На їхню думку, крім цих затрат, з доходів компанії треба вираховувати також винагороди використаних у виробництві капіталів. Причому залишається незрозумілим, про які капітали йде мова – власні, позикові, постійні чи про пасиви в цілому. Нарешті, використовуючи ідеї Х. фон Тютена і Л. Вальраса, Уестон і Найт ввели поняття «чистого» прибутку, свого роду «залишку із залишку», з якого, крім вже названих елементів, виключені також винагороди керівництва компанії та премії за ризик [1].

Один з засновників буржуазної класичної політичної економії англійський вчений В. Петті розробив трудову теорію вартості, у якій було введено поняття ренти як форми додаткової вартості, яка виступає у двох різновидах: рента з землі і рента з грошей (процент) [5, с. 286].

Американський вчений Ф. Найт у роботі «Ризик, невизначеність і прибуток» джерелом прибутку назвав невизначеність, тобто форму ризику, яку неможливо розрахувати або виміряти. Він розмежував ризик, який можна визначити методами теорії ймовірності, і невизначеність, величина якої не піддається розрахунку. Згідно Ф. Найту, саме невизначеність є джерелом прибутку чи збитку. Прибуток чи збиток являє собою різницю між попередньо «прямим наслідком дії на процес відтворення некерованої невизначеності» [4].

Отже, додаткова вартість перетворюється на прибуток при виконанні таких умов: наявність власників, які спрямовують кошти на розширення виробництва, а не для власного споживання; виникнення грошового еквіваленту вартості і товарно-грошових відносин, що регулюються законом вартості. Додаткова вартість створюється у процесі виробництва, а перетворення вартості додаткового продукту на прибуток відбувається на стадії реалізації. Факт отримання прибутку у складі виручки від реалізації завершує процес його формування на підприємстві.

За П. Самуельсоном, виходячи з джерел походження прибутку, прибутком є дохід, породжений монополістичним становищем. Ця концепція часто подається в іншій формі: прибуток визначається як частина доходу, пов'язаного із штучно викликаними обмеженнями. При цьому дохід від кожного фактора виробництва складається з надмірного доходу і матеріального стимулу. Прибуток – це величина, яка виступає як надмірний дохід, що піддається виміру і потребує оподаткування, а не як дохід, що є матеріальним стимулом. Якщо суспільство прагне до встановлення так званої рівності, тобто бажаного з точки зору справедливості розподілу доходу, то йому треба взяти до уваги і оцінити міру негативної дії, що справить така податкова політика на матеріальну зацікавленість [4].

Таким чином, розглянута історія формування концепції прибутку зумовлює критичне осмислення історичного досвіду, сучасної теорії і практики, нових підходів до прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Кузнецова Ю. Н. Эволюция концепции прибыли: от прошлого к настоящему // Бухучет. – 1992. – № 1, 2.
2. Найт Ф. Риск, неопределенность и прибыль. – Лондон, 1993. – С. 143.
3. Пачоли Лука. Трактат о счетах и записях. – М.: Финансы и статистика, 1983. – 286 с.
4. Самуэльсон П. Экономика: Пер. с англ. В 2 т. - М.: Алгон, 1994. – Т. 1. – 333 с., Т. 2. – 415 с.
5. Соколов Я. В. Очерки по истории бухгалтерского учета. – М.: Финансы и статистика, 1991. – 367 с.

Науковий керівник: к. е. н., доцент С. В. Філяр

РОЗРОБКА СИСТЕМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ РОБОТИ ДИСПЕТЧЕРСЬКОЇ СЛУЖБИ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

А. Е. Крупська

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

В даний час особливо актуальним стало створення програмних продуктів по керуванню парком машин, логістиці та створення єдиної моделі керування роботою підприємства.

Зростання поїздок громадян України у пасажирському транспорті та перевезень вантажів вимагає забезпечення якості та ефективності цих перевезень за рахунок розробки та практичної реалізації відповідних організаційно – технічних та екологічних заходів (впровадження сучасного рухомого складу, оптимізація маршрутів перевезень, впровадження системи диспетчерського управління перевезеннями на основі широкого застосування засобів інформатики в обчислювальній техніці, оптимальна координація різних видів транспорту, оптимізація тарифів).

Транспортна логістика вирішує комплекс завдань, пов'язаних із організацією переміщень вантажів та пасажирів транспортом загального користування. Транспортна логістика являє собою процес управління вантажопотоками (пасажиропотоками) і супутніми потоками (інформаційними, фінансовими, сервісними, матеріальними для власних нестатків і ін. [1]. Ефективна транспортна логістика необхідна, безпосередньо, для підвищення конкурентоспроможності продукції та послуг, які можуть зробити значний внесок у розвиток економіки і життя людей та національного процвітання.

Сучасний стан логістики багато в чому визначається бурхливим розвитком і впровадженням в усі сфери інформаційно-комп'ютерних технологій. Реалізація більшості логістичних концепцій і систем була б неможливою без використання сучасної комп'ютерної бази, локальних обчислювальних мереж, телекомунікаційних систем та інформаційно-програмного забезпечення. В умовах жорсткої конкуренції, без засобів автоматизації практично неможливо підтримувати високий темп роботи, забезпечувати 100% ефективність використання транспорту і запобігати неконтрольованому розростанню транспортних витрат.

Автоматизація транспортної логістики - одна з важливих завдань для будь-якого підприємства, що має скільки-небудь значні вантажні потоки (відправка продукції споживачам, підвезення необхідних запасів, перевезення вантажів між філіями підприємства та ін.) і транспортний парк, що складається з більш ніж одного автомобіля. В сучасних умовах, ефективно вести логістику підприємства, спираючись на ручні обчислення, інтуїтивні припущення і спонтанні рішення, практично неможливо. Подібно бухгалтерського обліку, успішна сучасна логістика неможлива без застосування комп'ютерних технологій. Тому, впровадження спеціалізованих